

Seks over de grens

**Landelijke conferentie over preventie
en aanpak van seksueel geweld**

26 januari 2009

Verslag

Veel belangstelling voor conferentie over seksueel geweld

Met een flitsend filmpje over seks en seksueel geweld vanuit jongerenperspectief opent CHOICE, organisatie 'for youth & sexuality', de conferentie 'Seks over de grens'. Dagvoorzitter Marijke Steenbergen, bestuurder van MOVISIE, verwelkomt ruim 250 professionals en vrijwilligers uit de hulpverlening, gezondheidszorg, politie/justitie, onderwijs en overheid. Tijdens de conferentie, een initiatief van MOVISIE en de Rutgers Nisso Groep, wordt op een rij gezet wat is bereikt sinds de Kijkduinconferentie in 1982 en hoe we verder gaan. Waar staan we nu? Worden slachtoffers goed geholpen? Werken preventieprogramma's? Wat zijn witte vlekken? Wat moet er nog verbeterd worden? Diverse media besteedden aandacht aan de conferentie, waaronder Trouw, het Parool, Metro en De Pers. Een dag die inspiratie geeft om verder te gaan met de preventie en aanpak van seksueel geweld!

●●● Moraalridders en vrijheidsstrijders

Hoort porno kijken bij de seksuele ontwikkeling van jongeren? Met deze stelling scheidt CHOICE, organisatie 'for youth & sexuality', de deelnemers aan de conferentie in moraalridders en vrijheidsstrijders. Slechts één deelnemer is het met de stelling eens ("waarom niet?"). Via een multimediapresentatie presenteert CHOICE vervolgens een model voor betekenisvolle jongerenparticipatie. Oproep aan alle conferentiedeelnemers: betrek jongeren vanaf het begin bij voorlichtingsprogramma's en beleidsontwikkeling.

●●● Laten we onze krachten bundelen!

"Preventie en aanpak van seksueel geweld vergen van ons allemaal een grensverleggende inspanning. Laten we onze krachten bundelen zodat alle kinderen leuke en positieve voorlichting krijgen. Zodat elke school aandacht heeft voor preventie en elk kind wijs is met de media. En zodat alle hulpverleners goed kunnen signaleren en hulp verlenen."

Aldus Ina van Beek van MOVISIE. Samen met Willy van Berlo van de Rutgers Nisso Groep presenteert ze de laatste stand van zaken. Wat is er sinds de allereerste conferentie in 1982 bereikt? "Een grotere openheid over seksueel geweld, meer kennis en inzichten, nieuwe behandelvormen, een adequate aanpak van politie en justitie, en veel meer aandacht voor preventie", aldus de sprekers.

"Seksueel geweld vergt van ons allemaal een grensverleggende aanpak. De winst zit in een gezamenlijke inspanning", aldus Ina van Beek. "Samen moeten we werken aan betere signalering, effectievere preventie & behandeling en een samenhangend netwerk van voorzieningen. Anders gezegd: kijk wat anderen doen en wat je ervan kunt leren voor je eigen praktijk."

Werken preventieprogramma's?

Er is veel bereikt, maar er zijn ook witte vlekken. "Van de meeste programma's weten we niet of ze werken", vertelt Van Beek. "Veel programma's worden nog op projectbasis ontwikkeld. Er is geen sprake van structurele implementatie. Bovendien is het aanbod aan interventies zeer divers en zeer versnipperd. En er zijn lacunes in het preventieaanbod als het gaat om risicogroepen, zoals jongens uit verschillende etnische groepen en jongeren met een verstandelijke beperking."

Vier trends

Het huidige aanbod aan hulpverlening is een bonte lappendeken. Er zijn grofweg vier trends te zijn:

1. Een duidelijke vraag naar evidence-based behandelvormen.
2. Cognitieve gedragstherapieën werken goed.
3. EMDR, een kortdurende interventie, werkt goed.
4. Internettherapie is in opkomst.

●●● Debat: Nieuwe impuls voor seksuele revolutie

Is het tijd voor een nieuwe seksuele revolutie? Een revolutie waarbij het niet alleen om snel genot, maar ook om respect en gelijkwaardigheid gaat? Of is alle ophef over grensoverschrijdend gedrag en ongelijkheid tussen jongens en meiden overdreven? Over dit soort vragen wordt tijdens het debat Seksuele revolutie 2.0! gedebatteerd door Myrthe Hilken, Omer H. Ilik, Odette Arts en Peter Nikken. Conclusie: de seksuele revolutie heeft beslist een nieuwe impuls nodig!

Is de seksuele revolutie uit de jaren zestig te ver doorgeschoten of te vroeg gestopt?, vraagt gespreksleider Ine Vanwesenbeeck, programmacoördinator Rutgers Nisso Groep. Journaliste en publiciste Myrthe Hilken hoeft daar niet lang over na te denken. "Ik ben heel dankbaar voor die seksuele revolutie, maar hij is beslist niet voltooid. Ik erger me enorm aan de stereotype beelden in de

media. En kijk eens naar alle porno op internet. Jongeren kunnen via internet volop vrouwonvriendelijke porno zien. Ik zie het als mijn plicht om die beelden te nuanceren."

"De invloed van de media is enorm", knikt ook Peter Nikken, onderzoeker bij het Nederlands Jeugd Instituut en adviseur van Kijkwijzer. "Kinderen brengen vier tot vijf uur per dag achter het

beeldscherm door, mobieltjes meegerekend. Ouders, leerkrachten en hulpverleners moeten zich daar goed bewust van zijn.”

Over de grens

Je ontdekt pas je grenzen als je ze overschrijdt, is een stelling die de debatleden krijgen voorgeschoteld. “Dat klopt”, knikt Odette Arts, behandelaar jeugdige zedendelinquenten van de Rutgers Nisso Groep. “Maar er zitten veel te veel risico’s aan. Het is beter als ouders en school jongeren goede informatie geven.” Regisseur en programmamaker Omer Ilik reageert: “In Turkse en Marokkaanse culturen wordt niet gepraat over grenzen.” Het valt hem op dat Turkse en Marokkaanse meiden veel slimmer zijn geworden. “Ouders en schoonouders krijgen minder invloed. De meiden gaan vaak in een andere stad dan in hun eigen woonplaats studeren. Ze worden weerbaarder. Ik zie eigenlijk maar één groot probleem: de emancipatie van de man blijft achter.”

Dus?

Volgens eregast Nel Drayer, pionier op het terrein van seksueel geweld-onderzoek, is de belangrijkste rol van ouders om hun kin-

deren te koesteren. “Als kinderen thuis gekoesterd worden, halen ze hun schouders op bij stereotype beelden.” Odette Arts vindt dat hulpverleners ouders kunnen helpen bij het bespreekbaar maken van grenzen en grensoverschrijdend gedrag. “Maar zonder mannen lukt het niet”, stelt Omer Ilik. Peter Nikken knikt. “We moeten inderdaad niet alleen over vrouwen praten, maar ook over mannen.” Myrthe Hilken heeft het laatste woord: “Mijn advies? Minder neuken en meer boeken lezen.”

••• Nieuw: Partnership Aanpak Seksueel Geweld

Aleid Wolfsen, burgemeester van Utrecht, presenteert met trots het net opgerichte Partnership Aanpak Seksueel Geweld aan Kees van der Burg, directeur Directie Maatschappelijke Ondersteuning van het ministerie van VWS. Wolfsen is voorzitter van het Partnership: “Waarom dit onderwerp mij raakt? Seksualiteit is één van de mooiste dingen in je leven als het vrijwillig gebeurt. Maar als het niet vrijwillig is, is het één van de meest ernstige ervaringen.”

Het Partnership gaat kennis en activiteiten bundelen en nieuwe activiteiten initiëren. Hierbij wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van bestaande structuren en initiatieven. Inzet: maatschappelijke en politieke agendering, verbeteringen op het terrein van preventie, politie- en justitieaanpak, en hulpverlening. Het Partnership is een ‘open’ samenwerkingsverband waar nieuwe organisaties zich bij kunnen aansluiten. Van der Burg bedankt namens staatssecretaris Bussemaker, die helaas niet aanwezig kon zijn maar wel zeer betrokken is. “Het is het kabinet menens om seksueel geweld aan te pakken.”

Partners

GGD Nederland; GGZ Nederland; MOgroep; Federatie Opvang; Zedenpolitie en -justitie; patiëntenorganisatie VSK; MEE Nederland; VGN, Pharos; Rutgers Nisso Groep; Ambulante Fiom en MOVISIE.

Applaus voor eregasten

Applaus voor de twee eregasten van de conferentie: Hedy d’Ancona en Nel Drayer. In 1982 nam Hedy d’Ancona als staatssecretaris van Emancipatiebeleid het initiatief voor de eerste landelijke conferentie over seksueel geweld. Onderzoeker Nel Drayer was tijdens die conferentie de toonaangevende keynote spreker. In 1988 publiceerde Drayer de uitkomsten van het eerste onderzoek naar seksueel misbruik door verwanten.

●●● Highlights uit de workshops

Workshop 1: Preventie door weerbaarheid

Weerbaarheidstrainingen helpen om grensoverschrijdend gedrag te voorkomen. In deze workshop ervaren de deelnemers via enkele basisoefeningen persoonlijk dat het bij weerbaarheid gaat om voelen en doen. De principes van weerbaarheid en de diverse toepassingsmogelijkheden worden toegelicht. Eén van de reacties: dit zou in alle opleidingen moeten worden gedaan.

*Sprekers: Clara Stahlie, weerbaarheids- en opleidingsdocente
Marijke Lammers, senior adviseur MOVISIE*

Workshop 2: STEPS, evidence based behandeling voor pubermeisjes na aanranding

STEPS is een cognitieve gedragstherapie die zowel individueel als in een groep kan worden gegeven, inclusief parallele ouderbegeleiding. In deze workshop is informatie gegeven over deze therapievorm. Wat blijkt? Vooral een groepsgebesprek met andere meiden, onder leiding van een psycholoog, werkt goed. Conclusie: therapie is heel belangrijk om ervaringen te kunnen verwerken en te voorkomen dat iemand opnieuw slachtoffer wordt van aanranding en verkrachting.

*Sprekers: Iva Bicanic, GZ-psycholoog/onderzoeker UMC Utrecht
Astrid Kremers, gedragstherapeutisch werker/seksuoloog UMC Utrecht*

Workshop 3: Digihulp voor jongeren na seksueel geweld

Behandeling van jongeren via internet helpt echt. Dat is één van de voorlopige uitkomsten van een onderzoek naar Interapy, internettherapie voor jongeren vanaf 14 jaar die slachtoffer zijn geworden van seksueel geweld. De therapie is ontwikkeld door de Rutgers Nisso Groep. In deze workshop wordt deze nieuwe therapievorm toegelicht en worden de eerste uitkomsten van het onderzoek gepresenteerd. In het voorjaar zijn alle uitkomsten bekend.

*Sprekers: Bart Schrieken, Interapy
Annelies Kuyper, Rutgers Nisso Groep*

Workshop 4: Lichaamsgericht werken

Bij lichaamsgericht werken wordt altijd een positieve insteek gekozen. Daardoor lukt het om ook de negatieve kanten te

ervaren. Met die boodschap oefenen de deelnemers in deze workshop enkele basale werkvormen. Zij ervaren aan den lijve waarom lichaamsgericht werken zo zinvol is bij traumagerelateerde klachten. Eén van de adviezen: als je letterlijk meer ruimte om je heen hebt, heb je ook meer ruimte voor jezelf.

Spreker: Mia Scheffers, bewegingswetenschapper/seksuoloog/therapeut Centrum '45 en VU Amsterdam

Workshop 5: Mannen als slachtoffer van seksueel geweld

Veel vragen voor de twee ervaringsdeskundigen die in deze workshop een hoofdrol spelen. Op welke signalen moet je letten? Hoe maak ik contact? Wat deze laatste vraag betreft: de ervaringsdeskundigen vertellen hoe belangrijk het is om vertrouwen op te bouwen en oprechte interesse te tonen. Tip: wees je bovendien als hulpverlener goed bewust van mannenrollen, die kunnen namelijk remmend werken bij het naar buiten brengen van misbruik. Zoals: een man is geen slachtoffer, zeker niet van een vrouw.

*Sprekers: Bert Wolf, hulpverlener FIOM Nijmegen
Ben Serkei, senior adviseur MOVISIE*

Workshop 6: Taakstraffen voor jeugdige zedendelinquenten

Ouders van zedendelinquenten moeten parallel aan de leerstraf van hun kind ook een leerstraf krijgen. Dat is de belangrijkste conclusie van deze workshop. De deelnemers zijn het erover eens dat het helpt om een jeugdige zedendelinquent vroegtijdig bij te sturen met behulp van adequate begeleiding. "Dan kan hij nog leren van zijn fouten." Doel van een taakstraf: het leren herkennen en respecteren van grenzen op het gebied van seksualiteit en sociale omgangsvormen.

*Sprekers: Marianne Jonker, unitmanager Rutgers Nisso Groep
Odette Arts, trainer/regiocontactpersoon Rutgers Nisso Groep*

Workshop 7: Juridische bijstand aan zedenslachtoffers

Hulpverleningsinstellingen moeten een protocol hebben voor het melden bij de politie en het inschakelen van juridische bijstand voor het slachtoffer. Instellingen zouden eigenlijk een advocaat

'Mannelijke slachtoffers van seksueel geweld in gesprek met deelnemers over hun ervaringen met hulpverlening (workshop 5)'

moeten inschakelen bij een vermoeden van seksueel geweld. Aldus één van de adviezen uit de workshop over juridische bijstand. Nog een advies: wees als hulpverlener terughoudend als de politie een onderzoek start. Zorg uiteraard wel voor emotionele ondersteuning van het slachtoffer.

Sprekers: Richard Korver, advocaat. Dirk Visser, beleidsmedewerker kwaliteitsbureau Opsporing Regionale Recherchedienst Politie Rotterdam Rijnmond

Workshop 8: Ketensamenwerking

Nauwe samenwerking tussen politie, justitie en hulpverlening levert enorm veel op voor slachtoffers en hun omgeving. Dat leert de ervaring van het Steunpunt Seksueel Geweld/GGD en Bureau Zedenzaken Amsterdam-Amstelland. Politie en justitie zijn via een aanwijzing verplicht om samen te werken met de hulpverlening. Zo'n verplichting zou er ook moeten komen voor de hulpverlening, is een van de conclusies van deze workshop. Een andere conclusie: in de praktijk blijkt de drempel om toestemming te krijgen om informatie uit te wisselen minder hoog dan vaak wordt gedacht.

Sprekers: Marianne van Staa, hoofd Steunpunt Seksueel Geweld Amsterdam. Ton Maijenburg, relatie- en netwerkbeheerder Bureau Zedenpolitie Amsterdam-Amstelland

Workshop 9: Seksualisering: beeldvorming en opvattingen

Kijk regelmatig naar videoclips als je werkt met jongeren, tippen de sprekers tijdens deze workshop over seksualisering. Er is veel hilariteit bij het bekijken van de veelal genderstereotype beelden.

Tegelijk wordt opgemerkt dat er vroeger ook gespeeld werd met rollen in clips. Eén van de deelnemers: "In mijn tijd had je geen videoclips, maar wij hadden wel Brigitte Bardot. En ik werd daar mateloos door aangetrokken. Het was zwoel en supervrouwelijk. Als ik nu de vrouwen in de clips zie, dan denk ik: vinden jullie dat nou echt leuk? Ik kan daar niet bij."

Sprekers: Hanneke Felten, projectleider diversiteit MOVISIE Kristin Janssens, projectleider huiselijk en seksueel geweld MOVISIE

Workshop 10: Seksueel grensoverschrijdend gedrag: wat is normaal?

Seksueel overschrijdend gedrag is per definitie subjectief, stellen de begeleiders van deze workshop. Er zijn verschillende opvattingen over, onder jongeren en onder volwassenen. Een open

dialogue hierover is essentieel. In de workshop worden drie criteria toegelicht: gelijkwaardigheid, toestemming en vrijwilligheid. Er kan sprake zijn van seksueel grensoverschrijdend gedrag als aan één van de criteria niet is voldaan.

Sprekers: Lou Repetur, senior adviseur MOVISIE

Kristin Janssens, projectleider huiselijk en seksueel geweld MOVISIE

Workshop 11: Zwanger door seksueel misbruik

Minstens 8 van de 1000 zwangerschappen ontstaat door seksueel geweld. Toch zwijgen de meeste betrokkenen erover. Hulpverleners vinden het lastig om te vragen naar een zwangerschap door seksueel misbruik. In deze workshop worden tips gegeven. Zeg nooit: 'wat afschuwelijk!' als iemand vertelt dat ze zwanger is door seksueel misbruik. Beter is: 'wat dapper dat je hiermee durft te komen, we gaan kijken hoe we dit een plek kunnen geven'.

Sprekers: Lia Miltenburg, maatschappelijk werkende FIOM Nijmegen. Ellen Giepmans, beleidsmedewerker FIOM

Workshop 12: Niet onverwacht het licht uitdoen

Een cliënt komt bij de huisarts om het seksuele misbruik in haar dossier te laten opnemen. De huisarts kijkt haar nauwelijks aan en besteed weinig aandacht aan het punt. Of neem deze casus: een cliënt komt bij haar vrouwelijke fysiotherapeut en hoort dat ze de komende drie weken een mannelijke vervanger krijgt in verband met de vakantie. Dat gaat in tegen haar expliciete verzoek om een vrouwelijke behandelaar. Wat zou jij doen? Daarover discussiëren de deelnemers aan deze workshop. Conclusie: het is niet makkelijk voor cliënten om op te komen

voor hun belangen. Daarom is het zo belangrijk dat hulpverleners hun steentje bijdragen.

Spreker: Janny van Heerbeek, voorzitter en Menno Hovingh, bestuurslid VSK

Workshop 13: What's culture got to do with it?

Reflectieworkshop over onze eigen blik op cultuur. Aan de hand van twee oefeningen ervaren de deelnemers dat de eigen blik (vooroordeel) bepalend is voor hoe we naar anderen kijken. Daarbij valt op dat we meer nuanceren bij mensen uit de eigen groep. Waar komen die beelden vandaan? Conclusie: het is goed om je bewust te zijn van je eigen beelden en vooroordelen. Pas dan kun je anderen op een meer genuanceerde manier benaderen.

Sprekers: Marianne Cense, onderzoek & kennistransfer Rutgers Nisso Groep. Henna Goepart, projectmedewerker leefbaarheid en sociale samenhang MOVISIE

Workshop 14: Praten over de rol van religie?

Binnen de hulpverlening is weinig aandacht voor godsdienstige en spirituele aspecten, terwijl het vaak wel belangrijk is. Daders kunnen godsdienstige argumenten inzetten om misbruik te legitimeren. Dat kan bij het slachtoffer leiden tot 'dubbel misbruik': aan de ene kant het seksueel misbruik, aan de andere kant aantasting van de religieuze beelden van het slachtoffer. Mensen keren hun geloof vaak de rug toe als ze niet door de kerk geloofd worden of geen steun krijgen. Ze zien dan de kerk of religieuze gemeenschap als een verlengstuk van de dader.

Spreker: Arthur Hegger, manager behandelingen Jeugdhulp Friesland

FEITEN OVER SEKSUEEL GEWELD

- 39% van de vrouwen en 7% van de mannen hebben ooit seksueel geweld meegemaakt.
- 10% van de vrouwen en 1% van de mannen zijn ooit verkracht.
- 70% van de daders is een bekende van het slachtoffer.
- Het aantal jeugdige plegers is de afgelopen tien jaar toegenomen.
- 8 op de 1000 vrouwen is zwanger geraakt door verkrachting. Totaal 14.000 mensen in Nederland zijn voortgekomen uit een verkrachting.
- Hoe jonger het slachtoffer, hoe ernstiger het misbruik en hoe langer het misbruik duurt, hoe ernstiger de gevolgen.
- 40% van de vrouwen en 20% van de mannen hebben na een ervaring met seksueel geweld behoefte aan zorg. De helft krijgt die zorg daadwerkelijk.

GEVOLGEN VAN SEKSUEEL GEWELD

- Psychische klachten.
- Cognitieve problemen.
- Persoonlijkheidsproblematiek.
- Neurobiologische gevolgen.
- Onverklaarbare lichamelijke klachten.
- Seksuele problemen (vooral bij vrouwen).

●●● Producten

De handleiding **'Grip op je verleden'** is bedoeld voor (sociaal-psychiatrisch) verpleegkundigen, maatschappelijk werkers en andere hulpverleners die psychosociale hulp aan slachtoffers van seksueel geweld willen verlenen. Het geven van informatie over de gevolgen van seksueel misbruik staat centraal, maar wordt in de groepsbijeenkomsten verbonden met de eigen ervaringen van de deelnemers.

U kunt deze methodiek voor 29,50 euro bestellen via www.movisie.nl.

'Samen misbruik de baas' is een handboek voor lotgenotengroepen voor vrouwen met een verstandelijke beperking, die te maken hebben gehad met seksueel misbruik. Het handboek geeft inzicht in de achtergronden van de specifieke problemen die vrouwen uit deze groep tegenkomen en geeft duidelijke handvatten voor de begeleiders. De methode maakt veel gebruik van pictogrammen en oefeningen.

U kunt deze methodiek voor 50 euro bestellen op www.movisie.nl.

'Van incident tot fundament' Deze methodiek bevat drie instrumenten die organisaties concrete handvatten bieden voor het creëren van een veilig klimaat met aandacht voor de preventie van seksueel misbruik. Instrument één biedt een kader dat gebruikt kan worden voor het vormgeven van een samenhangend beleid rond bejegening, seksualiteit en seksueel misbruik. Het tweede instrument is gericht op de preventie van seksueel misbruik. En het derde deel is een leidraad voor de aanpak van vermoedens en meldingen van seksueel misbruik.

U kunt deze methodiek voor 49,50 euro bestellen op www.movisie.nl.

De folder **'Seks: waar ligt de grens?'** is een verslag van een literatuurstudie, dat onderdeel is van een onderzoek in opdracht van GGD Amsterdam. Wat zijn gedragsdeterminanten die jongeren met een licht verstandelijke beperking kwetsbaar dan wel weerbaar maken? Hoe kunnen we voorkomen dat ze te maken krijgen met seksueel grensoverschrijdend gedrag?

U kunt deze folder gratis bestellen via www.movisie.nl.

'Voorbij het zwijgen' Voor mannen van wie seksuele grenzen in de jeugd zijn overschreden. Eén op de twintig jongens in Nederland is slachtoffer van seksueel misbruik: ongewenste aanrakingen, gedwongen seksuele handelingen te ondergaan of uit te voeren of verkrachting. Voor veel jongens en mannen is het moeilijk hier over te praten. Mannen behoren immers geen 'slachtoffer' te zijn: ze zijn 'stoer', ze 'controleren hun eigen leven' en hebben altijd 'zin in seks'. Daarom is het voor mannen moeilijk om ervoor uit te komen dat ze zijn misbruikt. Maar het zijn pijnlijke ervaringen die vaak nog lang doorwerken. Gaat dit ook over jou? Lees dan deze brochure eens door en kijk wat hulp voor jou kan betekenen.

U kunt deze folder gratis bestellen via www.movisie.nl.

●●● Agenda

26 februari 2009:

debat met jongeren en beleidsmakers over geloof, seks, liefde en voorlichting. Kijk op www.choiceforyouth.org.

6 maart 2009:

studiedag over pornificatie van de samenleving. Kijk op www.nvvs.nl.

8 maart 2009:

lancering WE CAN campagne in Nederland. De campagne mobiliseert mensen om als changemaker zelf actie te ondernemen om geweld tegen vrouwen te stoppen. Kijk op www.movisie.nl.

“Maak geen onderscheid tussen oude en jonge feministen.”

Eregast Hedy d’Ancona roept de deelnemers op om geen onderscheid te maken tussen oude en jonge feministen. “Laten we niet in stereotypen praten. Ik heb nooit mijn bh verbrand. Wat wij deden, was vrouwen sterker maken door te wijzen op de machtsverschillen. Het is heel goed dat die aandacht er nu weer is.”

●●● Nieuwe website

www.seksueelgeweld.info

Home Feiten en cijfers Informatie Organisatie Eigenaren en handelen

In zoek hulp

Seksueel geweld staat voor uiteenlopende vormen van seksueel geweld, waaronder: aanranding, ontucht, smect, gedwongen verhuizing en gedwongen prostitutie onder strikte maar ook andere vormen van seksuele uitbuiting, ontucht of prostitutie.

In Nederland is 30% van de vrouwen en 7% van de mannen slachtoffer van seksueel geweld. Het is op de vijf slachtoffers van seksueel geweld. Het is op de vijf slachtoffers van seksueel geweld. Het is op de vijf slachtoffers van seksueel geweld.

Feiten en cijfers

De WvS wordt niet alleen en alleen niet als een middel in en onderaan voor bestaande beleid, wetgeving, handelen en andere.

Hulp

De WvS is een platform voor het seksueel geweld. Het is een platform voor het seksueel geweld. Het is een platform voor het seksueel geweld.

Voor een gratis abonnement op de E-nieuws, mail naar info@seksueelgeweld.info

MOVISIE lanceert tijdens de conferentie een nieuwe themasite www.seksueelgeweld.info. De site biedt feiten en cijfers, een overzicht van hulpverleningsorganisaties, evidence based interventies en informatie over signaleren en handelen. De website is voor zowel professionals als slachtoffers en plegers.

Verder surfen

www.seksueelgeweld.nl (voor slachtoffers)

www.eergerelateerdgeweld.nl

www.weerbaarheid.nl

www.platformseksueleintimidatie.nl

Meer weten?

MOVISIE • Ina van Beek • i.vanbeek@movisie.nl

Postbus 19129 • 3501 DC Utrecht • 030 789 20 20 • www.movisie.nl • info@movisie.nl

Rutgers Nisso Groep • Willy van Berlo • w.vanberlo@rng.nl

Oudenoord 176-178 • 3513 EV Utrecht • 030 231 34 31 • www.rng.nl • rng@rng.nl

Het congres Seks over de grens werd mede mogelijk gemaakt door een financiële bijdrage van het ministerie van VWS.